

In deze serie denken we na over de 'eigenschappen' van Comrie. We zijn toegekomen aan de derde preek in deze belangrijke bundel preken. De derde preek gaat over de gedachte dat het ware geloof het hart reinigt van de zonden. Eerst behandelt Comrie dan de verschillende zaken die gereinigd worden, daarna gaat hij na hoe het geloof reinigend werkzaam is. Tenslotte komt hij dan bij de toepassing. De toepassing op deze preek is te vinden op pag. 122-130.

In de toepassing maakt Comrie een driedeling. Eerst gaat hij in op een aantal dwalingen rond de heiligmaking of reiniging. Hij noemt concreet de dwaling van de Rooms-katholieken, de pelagianen en de wetsbestrijders. Van roomse zijde wordt veelal beweerd dat de gereformeerde visie zou aanzetten tot een goddeloos en onheilig leven. Als God immers uit genade redt dan doen onze werken er niet meer toe, aldus het roomse verwijt. Comrie zegt daarover het volgende: *Daar zijn bijvoorbeeld de rooms-katholieken, die onze heilige leer lasteren, omdat zij de verblinden in de Rooms-Katholieke Kerk voorhouden dat wij de goede werken ten enenmale als onnodig beschouwen en dat onze leer zorgeloze mensen maakt. Maar, geliefden, u ziet het tegendeel! Want hoewel onze werken niet de oorzaak zijn van onze rechtvaardigmaking, toch is het geloof waardoor wij gerechtvaardigd worden niet een dood maar een werkzaam geloof. De gelovige ijvert er immers naar bij het geloof deugd te voegen, bij de deugd kennis, bij de kennis matigheid, bij de matigheid lijdzaamheid, bij de lijdzaamheid godzaligheid, bij de godzaligheid broederlijke liefde en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen, vgl. 2 Petrus 1:5, 6 en 7. Hierdoor is het toch dat wij onze roeping en verkiezing voor ons eigen hart vastmaken, omdat het onmogelijk is zonder heiligmaking God te zien. De vermaning van Paulus aan Titus is een woord dat in onze kerk op de juiste wijze wordt nagevolgd. In Titus 3:7 en 8 staat namelijk: 'Opdat wij gerechtvaardigd zijnde door Zijn genade, erfgenamen zonden worden naar de hope des eeuwigen levens. Dit is een getrouw woord, en deze dingen wil ik dat gij ernstiglijk bevestigt, opdat degenen die aan God geloven, zorg dragen om goede werken voor te staan. Deze dingen zijn het die goed en nuttig zijn de(n) mensen.'*

Het verwijt is dat goede werken 'als onnodig' worden gezien. Comrie wijst er dan op dat niet de oorzaak zijn van onze rechtvaardiging. Zondaren worden alleen behouden door het heilswerk van Christus. Maar goede werken zijn wel nodig als blijkt van het echte geloof. Het geloof zonder goede werken en zonder een heilig leven is een dood geloof. Het ware geloof is een 'werkzaam geloof'. De gelovige kent een heilige ijver om voor God in alle goede

werken te wandelen. En hierdoor worden roeping en verkiezing vastgemaakt. Het is onmogelijk dat een gelovige niet in goede werken zou wandelen. Zonder heiligmaking zal niemand de Heere zien. Dat is de leer van de Schrift en de gereformeerde belijdenis.

Vervolgens staat Comrie stil bij de pelagianen. Pelagianen zijn navolgers van Pelagius en leren dat de mens door het goede gebruik van zijn vrije wil de zaligheid kan verdienen. Comrie ziet hierin een 'heidense zedenleer' die hij radicaal van de hand wijst. De gelovigen worden door het werk van Christus en door het geloof in Hem verlost van de zonde en de dood. Daar komt niets van de mens, als verdienste, aan te pas. *De ziel ontvangt daardoor alles uit de volheid van Jezus, als ze in Jezus blijft zoals de rank in de wijnstok, opdat ze vrucht mag dragen. Wij geloven wel dat we verplicht zijn onszelf te reinigen en dat God recht heeft dit van ons te eisen, maar wij geloven ook dat die reiniging door het geloof moet plaatsvinden, wil ons doen en laten behaaglijk zijn voor God. Wij geloven dat God het is Die door Zijn Geest beide het willen én het volbrengen werkt tot verbeerlijking van Zijn eigen Naam.*

Tenslotte gaat Comrie ook in op de zogenoemde wetsbestrijders, de antinomianen. Deze mensen zeggen dat goede werken helemaal niet nodig zijn. Zij stellen dat de gelovigen zelf geen poging moet doen om heilig voor God te leven. Alles ligt al in Christus dus er wordt van Gods kinderen niets meer gevraagd. Volgens deze mensen zouden de gelovigen een hoge trap van genade hebben bereikt als ze gaan zien dat er in hen 'geen heiligheid is, maar alles in Christus is'. De wetsbestrijders wijzen dus elke vorm van daadwerkelijk geloven en heilig leven van de hand. De gelovige moet gaan zien dat hij of zij niets kan, aldus deze mensen. We laten Comrie weer aan het woord. *Hij moet in deze wil van God berusten en er volkomen tevreden mee zijn dat hij geen heiligheid in zichzelf maar alles in Jezus heeft. Zowel zijn zonden als zijn deugden zijn erop gericht Gods genade groot te maken. Het moet hem om het even zijn of God verbeerlijkt wil worden door zijn zonden of door zijn deugden. Als Jezus hem laat zondigen, is Hij ook verplicht erop te letten hoe dat tot Zijn beerlijkheid kan strekken ... Ik kan me er niet mee gaan bezighouden om al deze goddeloze stellingen te weerleggen. Ik hoop en bid dat u al deze afschuwelijke meningen met mij zult verfoeien, en dat we geloven dat we, zonder heiligmaking in ons waar te nemen, God nooit zullen zien. O, mijn geliefden, het echte geloof is een werkzaam geloof, een geloof dat het hart reinigt!*

Het ware geloof is een werkzaam geloof.

Nooit gaat het ware geloof gepaard met een los leven. Comrie typeert de gedachten van wetsbestrijders als goddeloos en verfoeilijk. Het geloof kan niet zonder vruchten zijn. Geheel in lijn met onze Catechismus benadrukt Comrie de noodzaak van een heilig leven. Zonder dat is er geen sprake van oprecht geloof.

Vervolgens spreekt Comrie de mensen in het algemeen aan. Hij richt zich dan tot de onbekeerden (pag. 125-127). Comrie wijst op openbare en verborgen zonden. Heel indringend waarschuwt hij de onbekeerde mensen die soms met een beetje fatsoen tevreden kunnen zijn. *Wat zijn er velen die hun rust zoeken in dit of dat stadium van hun reinigingswerk. Zij denken dat het nu wel goed met hen is omdat ze het een en ander doen. Maar als het echt goed was, zou men naar de volmaaktheid jagen en eropuit zijn om van alle vleselijke en geestelijke besmettingen gezuiverd te worden.* Gods kinderen zijn niet volmaakt, maar ze jagen er wel naar. Paulus wijst daarop in Fil. 3:14. In de hemel zal de volmaaktheid zijn. Vandaar dat er soms momenten zijn dat daarnaar wordt uitgezien. Comrie sluit zijn toepassing naar de onbekeerden weer met de gebruikelijke klem af. *O, dat u dan toch bewogen zou worden om vandaag nog acht te slaan op wat tot uw vrede dient, voordat het aan uw gezicht onttrokken wordt. Sta er toch naar dat God het geloof in u zal werken om u met Christus te verenigen en u door de kracht daarvan bekwaam gemaakt wordt om deel te hebben aan de erfenis der heiligen in het licht.*

Een paar dingen vallen op. Eerst wijst Comrie op 'vandaag'. Bekering en vernieuwing kunnen geen uitstel lijden. In de tweede plaats dringt hij aan, 'sta er toch naar'. In de derde plaats wijst hij harde en verloren zondaren naar God opdat Hij het geloof zal werken waardoor de ziel zich met Christus kan verenigen. De geloofsvereniging met Christus is de steeds weerkerende genade en daad waarom het tenslotte gaat in het leven van arme zondaren. In het slot van de preek spreekt Comrie dan de kinderen Gods aan (pag. 127-130). *Sta er dan naar om die geloofswerkzaamheden te verrichten; ze zullen van groot nut zijn.* Comrie besluit met een enkel woord van troost voor Gods kinderen. Eenmaal zullen ze God volmaakt mogen dienen. Daar staat God voor in (pag. 130).

Naar aanleiding van Alexander Comrie, 'Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakende geloof', uitgave De Banier, 2012, € 24,90